

Gweithgaredd 4

Byw gyda'r Llanw

Yr offer sydd ei angen:

- Copi o 'Cyflwyniad 4: Byw gyda'r Llanw' a dyfais i'w rannu gyda'r dysgwyr
- Copi o'r daflen waith 'Parthau Morfa Heli a Llanw', un i bob dysgwr
- Dyfeisiau y gellir eu defnyddio i gysylltu â'r rhynggrwyd a mynediad i'r rhynggrwyd
- Hambwrdd clir, twb neu flwch bas (e.e. blwch storio plastig, hambwrdd planhigion, neu ddysgl pobi)
- Rhywbeth i greu lefelau morfa, e.e. clai modelu, cerdyn wedi'i ailgylchu, deunyddiau crefft neu frics LEGO mewn gwahanol liwiau
- Deunyddiau crefft i gynrychioli llystyfiant morfa, e.e. sbyngau, papur sidan neu bapur gwyrdd
- Papur, cerdyn, neu labeli bach i farcio ardaloedd ac enwi rhywogaethau
- Glud, sisyrnau, tâp, a phensiliau/feiros
- Rhuban glas neu stribedi o bapur i ddangos pa mor bell mae'r llanw'n cyrraedd
- Tabled, camera neu ffôn (dewisol)

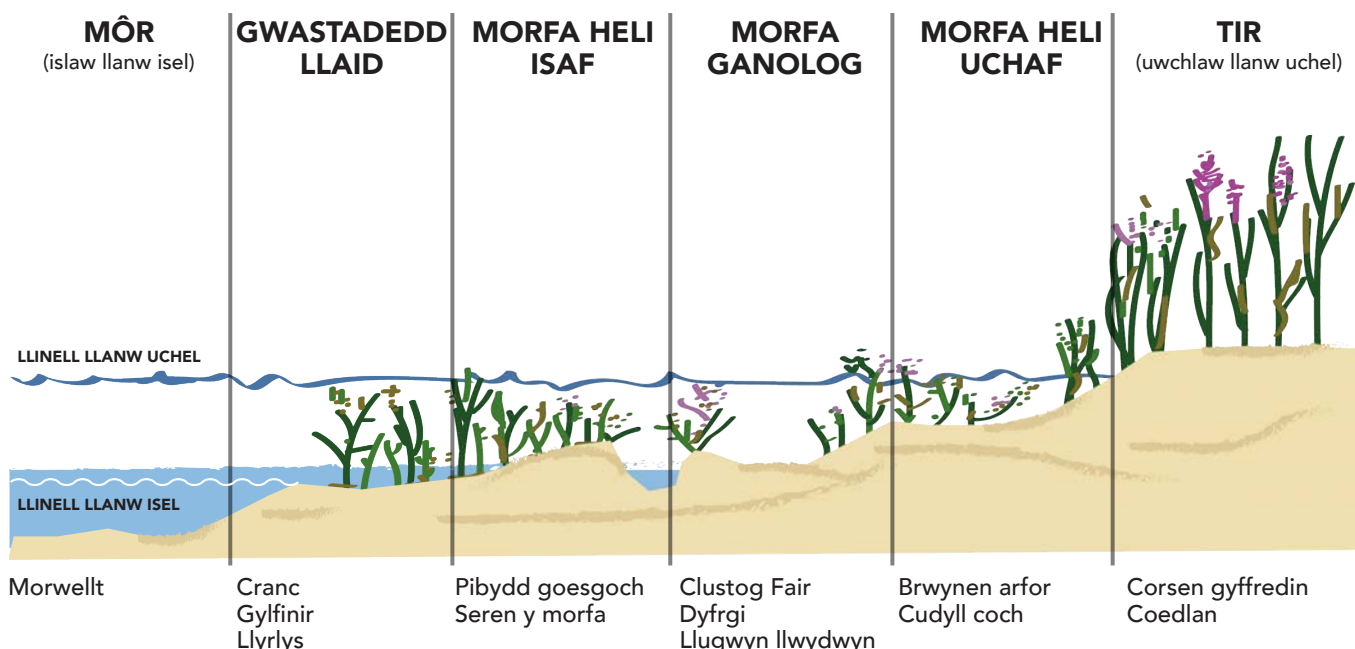
I gwblhau'r gweithgaredd:

1. (Sleid 4) Rhannwch fideo drôn www.tiramor.cymru/morfeyddheli (Adnodd 2). Gofynnwch i'r dysgwyr rannu'r hyn maen nhw'n ei sylwi arno wrth i'r drôn deithio o'r gwastadeddau llaid i'r gors uchaf.

- Sut mae'r planhigion yn newid? (Ydyn nhw'n mynd yn dalach? Yn fwy dwys? Yn newid lliw?)
- Ble ydych chi'n meddwl bod y llanw'n cyrraedd ar lanw uchel? Pam ydych chi'n credu hynny?

2. (Sleid 5) Cyflwynwch nodweddion allweddol y morfa heli. Cefnogwch y dysgwyr i nodi'r gwahanol barthau, o'r gwastadedd llaid i'r tir. Cefnogwch y dysgwyr i nodi ble mae gwahanol rywogaethau'n byw:

- Ble fydddech chi'n fwyaf tebygol o ddod o hyd i granc?
- Pa rywogaethau adar ydych chi'n fwyaf tebygol o ddod o hyd iddynt yn y morfa heli isaf?

3. (Sleid 6) Dangoswch y fideo treigl-amser o forfa heli yn ystod cylchred llanw - www.tiramor.cymru/morfeyddheli (Adnodd 3). Gofynnwch i'r dysgwyr ddisgrifio:

- Beth sy'n newid?
- Ydi'r llanw'n dod i mewn neu'n mynd allan?
- Beth sy'n diflannu neu'n ailymddangos?
- Sut allai hyn effeithio ar blanhigion ac anifeiliaid?

Eglurwch fod llanw'n llunio bywyd morfa heli a bod morfeydd heli'n amddiffyn ein harfordiroedd trwy weithredu fel amddiffynfeydd arfordirol meddal, drwy amsugno ynni tonnau, dal gwaddod, a lleihau erydiad.

4. Ar ôl archwilio'r fideo treigl-amser a thrafod sut mae'r llanw'n newid y forfa heli, anogwch y dysgwyr i gwblhau'r daflen waith 'Parthau Morfa Heli a Llanw' i atgyfnerthu eu dealltwriaeth. Cefnogwch nhw i labelu parthau morfa heli ac i nodi enghraifft o anifail a allai fyw ym mhob parth. I gysylltu â data byd go iawn, anogwch y dysgwyr i edrych ar BBC Tide Times - www.tiramor.cymru/morfeyddheli (Adnodd 4), i ganfod eu lleoliad arfordirol agosaf a chofnodi amseroedd y llanw uchel a'r llanw isel nesaf. Anogwch nhw i ystyried pa mor aml mae llanw uchel ac isel yn digwydd mewn diwrnod a beth mae hyn yn ei olygu i blanhigion ac anifeiliaid morfeydd heli. Gofynnwch i'r dysgwyr gyfrifo'r gwahaniaeth amser rhwng llanw uchel a llanw isel a chymharu uchder pob llanw.

5. (Sleid 7) Mewn grwpiau bach, cefnogwch y dysgwyr i adeiladu trawstoriad o forfa heli mewn hambwrdd neu flwch gan ddefnyddio deunyddiau modelu, eitemau naturiol, clai neu LEGO. Y nod yw deall gwahanol barthau morfa heli a dysgu pa blanhigion ac anifeiliaid sy'n byw ym mhob un.

TASG
YCHWANEGOL
Dewisol

(Sleid 8) Gwahoddwch y dysgwyr i wneud cyflwyniad fideo byr o'u model morfa heli. Yn eu recordiad, gallent ddisgrifio'r gwahanol barthau, tynnu sylw at yr anifeiliaid a'r planhigion a gynhwyswyd ganddynt, ac egluro sut mae llanw'n effeithio ar y cynefin. Efallai yr hoffon nhw hefyd esbonio sut mae pethau byw wedi addasu i oroesi yn amodau cyfnewidiol y morfeydd heli.

Parthau Morfa Heli a Llanw

Gan ddefnyddio'r banc geiriau, allwch chi labelu prif nodweddion y morfa heli? Ym mhob cylch, tynnwch lun o anifail neu blanhigyn y gallech ddod o hyd iddo yno.

Morfa Canolog

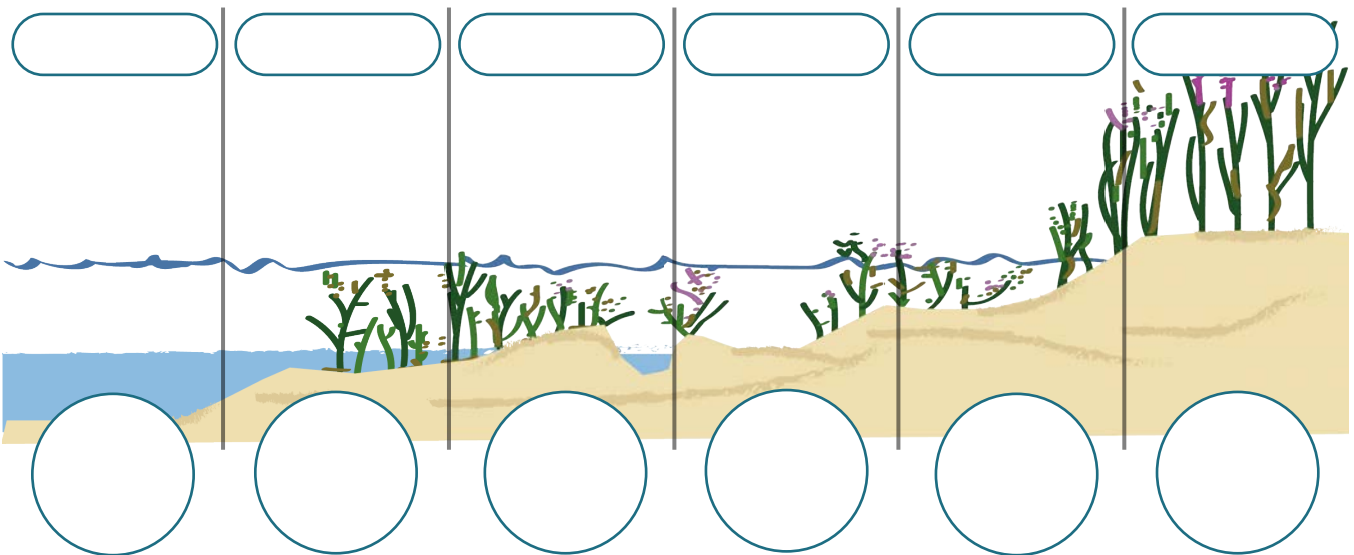
Tir

Gwastadedd

Morfa Heli Uchaf

Môr

Morfa Heli Isaf

Ewch i BBC Tide Times - www.tiramor.cymru/morfeyddheli (Adnodd 4) i ganfod eich arfordir agosaf:

- Y llanw uchel nesaf: amser _____ uchder _____
- Y llanw isel nesaf: amser _____ uchder _____
- Sawl awr sydd rhwng y llanw uchel a'r llanw isel? _____
- Beth yw'r gwahaniaeth mewn uchder rhyngddynt? _____
- Sawl llanw uchel sy'n digwydd mewn un diwrnod? _____

Gall hectar o forfa heli ddal dwy dunnell o garbon y flwyddyn a'i gloi i mewn i waddodion ar gyfer canrifoedd.